

Szilágyi Domokos levelei

Amikor Szilágyi Domokos hozzám írott leveleinek közlése első ízben szóba került, kissé talán elhamarkodott készséggel ígértem meg, hogy a *Korunk* szerkesztőségének rendelkezésére bocsátom őket. Mert a készséget kétség követte. Tudom, hogyne tudnám, hogy amit költő, jelentős költő papírra vetett, legyen az mélyen bizalmas természetű, arra előbb vagy utóbb igényt formál az életrajz nyomon követője, végső soron az irodalomtörténet. És leginkább ez a szigorú szó hökkentett meg. Mi dolga az irodalomtörténetnek ezekkel a levelekkel? Szabatosabban megfogalmazva: mi dolga velük egyelőre és már? Amikor én úgy őrzöm őket egy dossziében, hogy még nem is tudatosodott bennem ennek a levélsornak a véglegesen lezárt volta. A holtakat eltemetjük, az eltűnteket holttá nyilvánítjuk. De a halottat holttá nyilvánítani — megint, és még egyszer, és újra, és mindig ismét véglegesen — ebben érzek valami fájón kegyeletlent és kegyelemtelent. Mert a megemlékezés, bármilyen utólagos megemlékezés, már nem fér össze a gyásszal. És ha én eddig az ő leveleit őriztem, magamtól is óva őket (vagy magamat tőlük) — ettől a közléstől számítva már nem az ő levelei ezek, és nem az enyémek. Valami nagy, egyetemes levelesládába kerülnek át, nála jóval hamarabb elhunyt szerzők irományai közé — akiknél ő, kevés kivételektől eltekintve, fájdalmasan fiatalabb.

Aztán ismételt unszólásra elolvastam ezeket a leveleket. Nyilván először folyamatosan, egyszerre, mint zárt egészet. S ekkor vált lappangó emlékezésből tudatos tudássá, hogy milyen elevenen él bennük az, akit én a harmadik Szilágyi Domokosnak neveznék. Hogy megmagyarázzam: az elsőt, a költőt az olvasó is jól ismeri könyvekből, hanglemezekről; a második, a magánember inkább keserű volt, mondhatnám harapós, inkább ellenszégülésre, mint egyetértésre hajlamos, inkább csípős megjegyzéssel szolgált, mint áthidaló udvariassággal. Semmit sem titkolt olyan ádázul, mint a benne lakozó nagy-nagy melegséget. Ezt az előszóban elkendőzött melegséget tükrözik az életének annyi baját, kínját őszintén föltáró, gyakran poklos kínok közt fogalmazott levelei, és mégis, mindenek ellenére itt ereszti szabadjára játékosan csapongó, szertelenül túlradó humorát is. Végső soron ezzel vettem rá magamat a közlésükre: hogy fölfedjem oly gondosan titkolt és rejtegetett meleg emberi derűjét, eddig szemérmesen rejtegetett, de most már megmásíthatatlanná rögzített arcát.

Még így se számítson holmi összefüggő vallomásra, vallomássorozatra az olvasó. A levelek többnyire — ahogy ez már lenni szokott — apró napigondok megoldását keresik, Csiki Lacinál hagyott könyveinek elszállítását Bukarestből, horgászhelyért folyamodnak Saszet Géza számára, vagy véresen komoly ügyeket tárnak fel, édesapja hajléktalanságát és tragikus halálát. A többi, a főntebb említett és elkendőzött derűs arc itt is szemérmesen húzza meg magát félmondatokban, egykori tréfás emlékekre való célzásban, a levelek nyelvének váltogatásában, vagy csak egyszerűen a humorosan kitekert helyesírásban. Mindazonáltal vannak ezek mellett csak incselkedő-élcélődők is, mint az Osnabrück más értelmezését kiugrató lap; ennek feladási dátuma azonos egy másik kurta levéllel, amely szinte csak távirati stílusban közöl bizonyos tényeket. S épp ezek, a voltaképp semmi érdemlegeset mondani nem akaró, éppen csak kötőlköző levelek, részletek a legáruklodóbbak, ezek mondanak legtöbbet Szilágyi Domokosról, az emberről.

(Az időrendben közölt levelekből, levelezőlapokból csak nagy ritkán kellett egy-egy bizalmasabb közlést kihagyni. A szándékoltan hibás — tréfásnak szánt — helyesírást meghagytam. A német és angol mondatokat, szavakat fordításban is közlöm. A személyekkel és tényekkel kapcsolatos nélkülözhetetlen megjegyzéseket szögletes zárójelbe tettem, akárcsak a fordítást, tehát mindent, ami nem Sz. D. szövege.)

Majtényi Erik

Batiz, 1973. I. 25.

Sehr geehrter Herr Bamberger [Mélyen tisztelt Bamberger Úr — utalás egy Bambergeréről szóló viccre, amelyet Bambergben meséltem neki.]

ich bitte dich schreib mir [kérlek, írd meg nekem] (very soon because I'll going home to Bucharest on the last day of this month) [sürgősen, mert hazamennék Bukarestbe e hó utolsó napján] minő magvakat kért volt Torony János [Hans Thurn egyetemi tanár, költő és műfordító, házigazdánk a Hamburg melletti Aumühlében] — úgy emléxem, Te jegyezted föl, nálam legalábbis nincs. Most én ittend mexerzem, s aztán majd eljut valahogy. Döblecre emlékszem, de volt vmi virág is. Melyhez hasolló jókat az új esztendőben, és gyökeres változást szemléletedben az orosz iparból kifolyólag és keretében. [Célzás a Volgára, amellyel nyugaton jártunk, s amelynek makrancoskodásait soha szó nélkül nem hagyta.]

Tschüss: Szisz

Kolozsvár 1973. február 12.

Drága Erik újra megfogalmaztam a kérvényt, egy kicsit bőbeszédűen ugyan, de így van az ember, amikor sok a „mondanivalója”.

Különben nem segélyként kértém, csak úgy kölcsön, s örülnék ha megkapnám mind az egészet. Persze 1000 lejt sem küldök vissza. [Az Irodalmi Alapnak.]

Előre is köszönöm, gyógyulást kívánok és egyebek között sok olyan TV-jegyzetet, mint a múltkori volt — a Meddig maradunk fiatalok...

Ölel és üdv. Szisz

Ciuj, 1973. V. 4-én.

Sehr geehrter Herr Bamberger!

Mellékelten kérek 500 lajosaranyat mint újdonsült kvári lakos és leégett (vagy árvízkarosult?). — Egyébként jól vagyunk, az idő is szép, ha időm akad, fölugrom még Buk.-be az ott maradt cuccért. Dank [köszönet] és Vorlarlberg [minden új helységet így nevezett a nyugati úton]:

Szisz

P.S. Cimem, úgy emléxem, fölírtad. Ha ne, ott a kérvényem.

Klausenburg, am 10 Mai (zece mai) 1973.

Dear Mr Bamberger

I thank you very much indeed for the very urgent measures. I am living now here and ask you come too. — If not ——— yours sincerely Szisz

[Kedves Bamberger Úr, igazán nagyon köszönöm a gyors intézkedést. Én most itt lakom és Önt is ide várom. Ha nem, az Ön őszinte Sziszje]

Kolozsvár, 1973. V. 22.

Kedves Erik

leveléd csak véletlenül kaptam meg, mivel a címzésen ap. 21 helyett ap. 1 szerepel. No de megkaptam. — Ami a dolog érdemi részét illeti, minden all right. Mindenesetre szükségem volna Bárányi vagy Toró címére, hogy időben (és térben) elkezdhessem a szervezési munkálatokat. [A már említett Hans Thurn a szülővárosában, Temesvárott óhajtott megülni 60. születésnapját, és ott Sz.D.-nak kellett várnia.]

A Zsiga-járásra úgy szintén befizetek. [Szabó Zsigmond győri házigazdánk]

Ha meg nem döglöm addig. Rettenetes reumás időjárása van a kincses városnak, úgy látszik, egymáshoz kell tornúnk (ti. megfelel, mint Szatmárban mondják). Jómagam már megkezdtem, egyelőre még a ceruzát is alig bírom fölemelni, nem is beszélve a csodaóráról [digitális óra, Salzburgban vásárolta], mely mos-tanság meg-megáll, ha épp rájön a happaré, ilyenkor egy kicsit oldalba kell rúgni.

Tehát várom nb. sorait, tisztelt Uram, és maradok híve a Volgának:

Szisz

Kolozsvár, 1973. május 30.

Kedves Erik,

a dolog már majdnem olyan izgalmas, mint egy széki lakodalom, ahol is legalább 200 részeg atyafi társaságában kell éldelni egész éjjel, mert vasárnap este nincs busz, csak hétfőn hajnali ötkor, meglőgni pedig nincs mód, mert testőrei Nixont nem tartják úgy szemmel, mint ott a városi vendéget.

Nos. Hát akkor írok Báránynak és Torónak. Valami csak lesz. — A kérvényt, imé, mellékelem. Még van egy leutazatlan jegyem, azzal menedek Buk.-be jún. 20-a táján, bizottság elé állandani nyugdíj-ügyben.

Tik mikor utaztok Pestre? Köszönöm a följánlott fuvart, ha nincs terhedre túlságosan. Könyveim vannak még Csiki Lacinál — közel sem annyi, mint amennyit átvittünk a határon, és pl. a 7 kötetes ÉrtSz. még maradhat ott, mert az itt is megvan. És, persze, van egy csomó elszállítani való II. sz. ügyvezemnél is, de oda nekem kell elmennem, és nem is biztos, hogy kiadja.

Jasszó. Temesvárról én aligha fogok Buk.-be menni, ha nem muszáj. Tehát akkor: tsülökre, madjar! E jelben fogunk elvérezni. Ölel: Szisz

Ui. Kérlek szépen, kérd meg a nevemben Ildikót [Majtényi I.], készítsen nekem még néhány másolatot a figuratív képekről. A müncheni öreglánnyal valókokat mind szétküldözgettem pl., nem maradt belőle. Ő, szegény, az utolsó pillanatban kapta meg, mert agyvérzés érte, és talán meg is halt azóta. [Sz. D. müncheni nagynénje, nyugdíjas tanítónő.]

Kvár, 1973. júl. 18.

SZÜLETÉSNApra

Az utolsó németnek: M.E. úrvezető- és matematikusnak [Célzás arra, hogy eleinte a német pedánságra, rendre utaltam, s utitársaim kajánul állapították meg több ízben ennek az ellenkezőjét. Lundban pedig hosszan értekeztem egy hallgatónkkal a törzsszámokról]

Itt látható és hallható
Salzkammergut. Hallstatt. A tó.

A Grüner Baum-szálló. Kivont
fenyegetésként fűnn a „csont-

ház“ — lábszarak és karok
és a koponyákon marok

életül (és nyilván papi
áldással): pingált-kék babérlapi.

Hadd kapják meg a holtak is!
Legyen nekik könnyű a giccs.

[50. születésnapomat a nevezett szállóban ültük meg Hallstattban, ahol még temetőnyi hely sincs, s a holtakat néhány év múlva exhumálják, hogy kipingált c. ontjaikat egy barlangban őrizzék. A levél folytatódik:]

Sehr geehrter Herr Bamberger! Hier ist es. [Itt van.] Kein [semmi] célzás. nur ein souvenir. [Csak megemlékezés.] Balázs [Szathmáry, oslói házigazdánk] — ha van még — jöjjön erre!!! Hanséknak [Thurn] — ha ott vannak még — viele Grüsse. [szívélyes üdvözet.] Ölel: Szisz

NB. A Beobachtereken túladtam. [Hans Thurn egy csoport diákkal érkezett, bizonos Volker Beleites vezette őket. Innen a szójáték, Volker: Völkischer Beobachter.] Gott sei Dank! [Hálistennek.] 18 órát aludtam egyhuzamban (in einem Zug!)

Kvár 1973. VII. 31.

Kedves Erik,

ezúttal komoly ügyről van szó. Apám januárban lesz 70 éves és nyugdíjba vonul [...]

Namármost: az öregem egész életében egy szalmaszálat sem tett keresztbe, csak éppen nyolc gyereket csinált. Pénzüik tehát nincs. Testvéreim közül (heten vagyunk életben) csak kettőre számíthatok (persze, azok is úgy vélik, hogy én ingyen kapom a pénzt, és zsákkal dől hozzám), a többi olyan kiszívetésű, hogy nem is igaz.

Mint tudod, most jómagam sem állok valami fényesen. Arra kérnék, írd meg, mennyi kölcsönt kaphatok az Alaptól és mikor (hogy kérhessem a dufláját). Egyébként nem utazunk sehová hét végén, Zsiga jöhet bármikor. Ölel: Szisz.

Kolozsvár, 1973. aug. 9.

Kedves Erik,

Kösz a jótanácsot; persze, annyi eszem nekem is volt, hogy a kiadókat azonnal riasztottam. Most főoglalkozásom (1 1/2 norma) a koldulás, mellék- a fordítás, pillanatnyilag Hans Christian.

Zsigáék nyilván meglettek azótától fogva; reményilem, jól érezték magukat Kolozsvárosban. Üdv nekik, Neked dettó: Szisz.

Kvár, 1973. aug. 9.

Sehr geehrter Herr Bamberger — úgy is mint Osnabrück:

íme, mit ír Ország: Osnaburg (nagy kezdőbetű!) [egyezményes helyesírással is] (= főnév) (US): durva pamutvászon (overallnak, zsáknak). — Hát olyan is.

[Sz. D. tiltakozása ellenére behajtottam Osnabrückbe valami gyerekkori nosztalgiam miatt, aztán alig tudtuk kiverelkedni magunkat az építőtelepekről.]

Melyhez hasolló lyókat: Szisz

-Szováta, 1973. szept. 3.

Sehr geehrter Herr Kovács, [utalás arra, hogy a Mic Dicționar Enciclopedicban Majtényi Erik Kovács János álneve.]

most mi vagyunk itt II. váltásban. Szabó Zsigától (még otthon) kaptam képeplapot, melyben legmagasabb meglegedettséget fejezi ki (föl, le, be).

Nekünk 15-ig szól a tárcánk, legkésőbb 18-ra hazavetődünk. Hans Sachsnek [Szász Jánosnak] küldtem még egy kérvényt, hogy legyen tartalékban, ha netalántán hiányzanék. Most már teljesen mindegy, hogy mikor és mennyit, úgyis az én nyakamba szakadt az egész ügy; csak annyi eredményt értem el, hogy fele családoddal becsületsértő viszonyba kerültem. Ez is valami.

Az idő tűrhető, a koszt im Gegenteil [ellenkezőleg]. Én olyan fáradt vagyok, mint egy ló (ha éppen fáradt). S verem a gépet. Kötetet már adtam be Kriterionékhöz, és be vagyok táblázva legalább 2 esztendőre. Remélem, hogy időközben kinyiffanak, és akkor nem lesz többé baj velem, Hanzi majd elparentál (mint mindenkit újabban). [Talán célzás Szász János Sajat halottaim c. cikkeire.]

Toronyéktől semmi? Mert nálunk — legalábbis eljövetelelünkig — nix.

A legviszontabb látásra, kissé pihentebben! Szisz

Kvár, 1973. szept. 27.

Lieber Herr Kovács [Kedves Kovács Úr]

épp ma jött meg a 2.500, hálás köszönettel. S meg a másik is, míg Szováta voltunk, fölverték az itthoniak.

Bérczy doktornak írhatz a következő címre: Sturegatan 25 D, 59300 Vastervik, Sweden. Probatum est. [Dr. Bérczy József vizsgálta meg Sz. D.-t Lundban, ahol összeesett az áruházban.]

Több pénzt most már nem kérek, csak 1/2 kg ciánkálit (káliumcianát), hogy kiirhassam számos családjaimat, de sürgősen. Ölel: Szisz

18-a eszembe sem jutott, mert épp akkor kezdtem a haldoklást, azóta is ezzel szórakozom. Utólag: Happy birthday! [Boldog születésnapot!]

Kvár, 1973. okt. 17.

Mein lieber Herr Kovács,

Toronyékről és -től semmi hír? Megütte volna a guta az agg csecsemőt? Vagy a posta trájkol? — Bérczy Jóska írt egy lapot Visegradról [cirill betűkkel], ott keresztezte legifjabb cselédét. Fiú — ha jól emléxem András (nem János). — A finnek is trájkolnak, vagy inkább egyéb. — Én lassan, de biztosan haldoklom; meg lehet szokni. — Üdv: Szisz

Kolozsvár, 1973. nov. 4.

Lieber Herr von und zu Bamberger,

írt ez az örült Torony János. Felsőbbeknek okulásokra üzeni a következőket: „Mondd az Eriknek, a Bécsi ügyet az ottani pappal rendbe hoztam, és hogy nagyon örültem, milyen szép cikket írt rólunk. Az intézetünk a cikket arhivba is besorozta.“

Továbbá: „Eriknek mondd, hogy a többi terveimen is csiszolgotok, tehát ne gondolja, hogy a Ti vendégszereteteiket (Euere Gastfreundschaft) csak kihasználni akartam. Decemberben az intézet diáki körben az utazásunkról beszámolunk.“

Egyébként igen tanulságos a levele. Meghívták Dél-Németországba, „hogy tartsak egy olvasást a verseimből“; ő osztég „a jellen vendégek előtt... valamely verseket kikerestem és pompás (!)* eredménnyel olvastam..., olvastam..., olvastam... olvastam... hangosan, kiabálva vagy csendesen, óvatosan és ájtatosan (ahogy éppen birtam, mivel előbb még egypár sváb pálinkát kiittam).“ Továbbá „kérték, hogy meghagyjam nyomtatni a verseimet... Avval kényszerítettek engem, hogy a közönség megtudja, milyen „nagy“ költő vagyok. Nem tudom, hogy e röhögjek vagy szégyelem magamat“ usw. usw. [stb. stb.] — Múzeumi darab, valamint ereklje gyanánt őrzöm b. sorait.

Különben semmi újság, csak nyak-rákban haldoklom, de ezt is meg lehet szokni.

Melyhez hasonló jókat nem kívánok,

ölel: Szisz

* T.J.-től származik

Kolozsvár, 1973. XII. 26.

Kedves Erik!

Írod, hogy Aginak nincs állása. Meginn? Mikor legutóbb ott jártam (-tunk), ha nem csalódom, volt. Olvasom, hogy tévé-sztár lett [itt már nem Ági — engem magáz!] (napi 10'-et nézik a mesét a srácok, ebben merül ki minden tudomány. En különben is reggel 9-től este 9-ig verem a gépet, semmi kedvem még a szemeket rontani Roger Moore-ral és társaival. Ha sok időm lesz, megírom egyszer a véleményemet az egész tévéről A Hétnek).

Boldog új évet, üdvözlünk-csókolunk mindenkit: [Mária] Szisz

Ui. Suomi valószínűleg kútba esett, valahol elakadt az ügy. Ok biztosan megkapták levelem, Bécsből irattam Szizek (Toldalagi) Évával. [...]

Kvár, 1974. jan. 14.

Kedves Majtényik Úr! [Nagy István szólított így tévesen egy darabig.]

Imé egy tanulságos kép, hogyan mulat egy márkás, pontosabban ezermárkás* illetőleg márkátlan sváb. Nem kell búsulni, Frau Edda sem jobb fényképész, mint az elvtársak más csoportja. [Hans Thurnné Romániában készült felvételét küldi; egyébként célzás az én külhonokban készült felvételeimre.] Ezt most csak személyre vétel végezt küldöm, kérem vissza. Volker tisztelt meg vele, úgyhogy alkalmasint hozzá fordulj, ha igényt tartasz ilyen szuvenirre. Címét mellékelem, ámbátor, ha nem csalódom, éppen Te adtad volt meg. Mindegy; ami biztos, biztos (esetleg csak konstábler).

Rossz hír gyanánt közlöm, hogy febr. közepén Bukarestben leendünk, uis Máriát küldik fejtágítóra 2 7-re. Egyszerre 5 db útszéli megy (Hornyák és még nem tudom, kik); sorra-szerrekerül majd az egész bagázs. Alighanem találkozni fogunk tehát.

Auf Wiederschauen [viszontnézésre] és minden jót az új esztendőre.

Ölel: Szisz

* „Az ezer márkát már elfelejtettem, vagy jobban mondva újra St. Pauliban megszereztem.“ (Torony János leveléből). [Utalás egyrészt arra, hogy Thurn egész pénzét, egy ezermárkást a temesvári villamoson ellopták, másrészt, hogy perfekt szerbhorvát lévén, a kétes hírű hamburgi negyedben bonyodalmakba keveredő vendégmunkások hites tolmácsa a törvénszéken.]

Marosvásárhely, 1974. II. 15.

Kedves Erik!

Úgy látszik, egy hajóban evezek Hervayval — hétfő óta Csikynél fexem Marosvásárhelyütt. Ezek szerint nem megyek Bukarestbe. Mária fog az elvtársak egy csoportjával, 24-e táján. — Az eszlári könyvet vinni fogja. A másik, az afrikai história, melyet a temesvári antikváriumban vettél, vagy elveszett a sok hurcolkodásban, vagy Csiki Laciéknál hanyódik. Mea maxima culpa. — Dolgozom itt is, kaptam egy irodát délutánra és estére. — Hát akkor a viszont-nemlátásra;

ölel: Szisz

Marosvásárhely, 1974. II. 21.

Kedves Erik!

Köszönet, hogy egy súllyal kevesebb nyomja keblemet gyors válaszdoból kifolyólag. — Nekem címem és rangom csupán az, ami túloidalt látható. Hogy meddig üdülendek itt, nem tudni, uis 16-a óta gipszcsizmát viselek (1/2 q) sarokcsont-törésből kifolyólag, ápr. elejéig. — Meló itt is van, megkaptuk a pszichológus büroját (autogén tréning fejében) du. 4-től orrvérzésig, különben be lehetne dilynizni. Várjuk Bajort is; Tamás Mari itt a járványkórházban. — Nix Rétmalom, legalábbis Ligetmalom, egy kis jóindulattal Pagony is lehet (1. műfordítás). [Kísérletek Aumühle lehetséges magyarítására] — Végre Ági is lelki életet él. [Majtényi Ágnes elhelyezkedett mint pszichológus.] Mi Saszekkel [Saszet] csak most kóstolunk beléje. — Sok sikert! Ölel [Géza] Szisz

Marosvásárhely, 1974. II. 22.

Kedves Erik!

Mellékeltek egy bianco Vicomte de Chasseques aláírásával (bianco helységnév), azon kérelem kíséretében, hogy kérdezd meg, légy oly bátja, hol van még (már?) hely a mellékelt időpontban. Olyan hely kelletik, ahol horgászni lehet, fontossági sorrendben: 1. tengerpart, 2. tusunám, Tusnád, tusná (ámbátor én nem tudok róla, hogy legyen ott kupija az írószövegnek, de attól lehet), 3. végső szorultságban (= rekedés) Mogoșoaia, 4. bárhol másutt, ahol van ilyen jellegű alkotóház, víz közelében (Szovátán messze van); a hal nem fontos, csak a horgászás. És akkor, légy ojjó, írd bele a kérvénybe a helységnévet, és helyezd letétbe ott a Micu utódjánál.

Mit előre is köszön Szisz [és Saszet]

Marosvásárhely, 1974. febr. 28.

Kedves Erik!

Meginn zaklatlak, remélhetőleg nem utoljára.

Elsőbb is: Mária vasárnap (3-án) utazand Bukarestbe, ama 10 napos fejtágitóra, amelyet a tágfejűek is unnak már. Jövő héten valamelyik este föl fog keresni.

Másodszor: ugyanő beadta az útlevelekérését Magyarországra, szórakozás céljából, amíg én itt szórakozom. Márciusban föltétlenül ki kellene jutnia, mert. Kérdés, hogy tudsz-e szólni egy jó szót [...]

En, sajnos, aligha kerülök ki innen április előtt, mivel bal lábamról csak akkor vétetik le a félmázsás gipsz-csizma, mivel karácsony óta törött sarokkal járok, de csak febr. 16-án vakoltak be félmázsányi vakolattal, és így is csak (már?) 61 kilót nyomok, de ebből 49 a vakolat. Ettől eltekintve sem valószínű, hogy kiengednének hamarabb, de mit is kezdenék otthon egyedül (ha sikerül minden fönn vázolt mert és hogyishíjják). Bukarestbe nem tudom, mikor jutok el. Egyszerűen nincs időm. Júniusban lesz muss sein [muszáj] bigottság elé állanom nyugdíj-ügyben, azelőtt aligha érek rá. (Ti. utazni.)

Előre is köszöni hív hűd és hű hived Szisz

Ui. Vicomte de Chasseques-et vasárnap (3-án) kirúgják innen. Boldog ember, szegény feje.

M.f.

[Dátum nélkül — postabélyegző 74.3.4.]

Kedves Erik!

Mária bukaresti útját ismét elhalasztották, hogy a nyavalya törje ki, ezen sem eshetik már át egyszer. — A többi érvényes. — Saszet tegnap lelépett, még gyógyszerelgetnie kell magát otthon.

Hát egyelőre ennyi.

Ölel: Szisz

Marosvásárhely, 1974. márc. 9.

Kedves Erik!

Saszetnek továbbítottam a továbbítandókat (címe egyébként: I. Budai-Deleanu 29). [...] — Thurn bátyánk fordítottát általad az Utunk [...] számára? Ti. én nem látok (nem is akarok) sem sajtót, sem embert. Azt hiszem, ápr. előtt nem kerülök ki innen. — Matlár Árpitól [oslói ismerősünk] kaptam levelet; azon-

gya még a nyáron írt Agnesnek, ti. Majtényinak, „de miután több lapomra nem jött válasz“ stb. Elköltözött Gabriellától, címe: Holmboest, 3 VI, Oslo 3. — Mária postára tette Barit. Kösz. Ne javulj meg, mert nem érdemes. Ölel: Szisz.

Marosvásárhely, 1974. március 17.

Kedves Erik!

Tehát így állunk. [...]

Ennekem, ö.m.a.f., még pont 2 7-et kell itt ülnöm, akkor metélemdik le a csiz-mámat.

Még egyszer köszönet a Baryért. Rettenetes könyv, miatta kerültem ide. Tehát nem köszönet, mindent vissza (!).

Agi kenyérbe estét már Oslóba is továbbítottam. Matlary Arpi panaszkodott, hogy nem válaszolt némely lapjaira. Valahol valami elakadozhatott. [...] Temesvárra kell menni, egyedül Pecz Viliért irigyellek. [Az Okori Lexikon szerzője, a temesvári antikváriumban vettem, mikor együtt jártunk ott.] Viszontag fáradt vagyok és hülye. Fárast az aktív pihenés és a passzív hülyítés.

Mellyhez hasolló lyókat nem kíván: Szisz

Kolozsvár, 1974. aug. 3.

Nagyméltóságú Uram!

Megkaptam lapjait, a Leipzig nevű Lipcséből (Lipscani) küldötteket; hálás kösz. — No s milyenek a keleti germánok a nyugatiakhoz iszonyítva? A posta, látom, olcsó. És egyébként, ők kitől félnek? [Utalás selmi házigazdáink hisztérikus háborús paranoiájára.] Nyilván senkitől, mint a csibék a kotló alatt.

Ölel: Szisz

[Kolozsvárról dátum nélkül, postabélyegző 74.8.22.]

Sehr geehrter! Mélyen tisztelt!

Ismét kéréssel fordulok Kegyelmedhez. Săpsi-Szént-Györgyön megjelent Csulak Magda könyve, mindenféle hímszintákkal. Az Irodalmi Alap elküldte neki a dohányt, de a nevet az ottani kislány rosszul írta (csak annyi olvasható ki, hogy Csu —, a többi indeszcifrábilis) a postás meg emiatt nem akarja kiadni, mondván, hogy a) vagy küldjenek sürgősen helyesbítést, b) vagy mennek a dolgok a maguk útján, that is [azaz] 10 nap múlva viszaküldik, aztán retour, esetleg ismét rossz címezéssel. — 2. Én kértem volt egyheti okulást (dokumentáció), még júniusban. Semmi válasz — esetleg elsüllyesztették, mint a máj. 22-it. Ha nem utálok, kérlek, nézz utánuk. Előre is kösz. Arpi itt van, ma utazik a tengerpartra. Csókolunk Szisz

Klausenburg, den 6.9.74.

Gnädiger Herr, [Kegyelmes Uram]

remélem, időközben visszatért a pravoszláv kélygászból. [A moldvai kolostoroktól.] Itt az újság (volt), hogy villámlátogatást tettek Sulyokék. [Sulyok Vince oslói költő] Most már egy sötéték Fordja van — átlag 3 évenként cserél kocsit, a használt vadonatújra, némi ráfizetéssel. 2 napig jártuk Kolozsvárost (Sulyokné, Sulyok, Mária, Kányádi + én), megnéztük Szent Mihályt és Gy. Szabót stb., aztán átruccantunk Mvhelyre, holott is a Sütő nevű András vette át a kommandót — 2 nap alatt megismerni a Székelyföldet, aztán irány Szeged. A kocsiról lelepták az N betűt, de ragasztottunk újat, bévültre. — Mellyhez hasolló jókat és ölel: Szisz

Kolozsvár, 1974. szept. 14.

Főtisztelendő Uram!

Megkaptam b. lapját, kösz a jó hírekért.

Ha kő Kegyelmességednek képeslap, imé, egy eresztés. Vagyon viszont egy problém. Kobak gyűjti a bélyegeket. Amelyeket tehát le kellene áztatni (kivéve a magyar — zöld — kétforintosot, mert abból van elég). Én viszont nem ismerem az áztatás technikáját.

Különben kedden megyek Bukarestibe, nemzetiségi gyanánt. Akkor majd megtárgyaljuk a dolgok állapotját.

Es egyep intezni valóim is vannak. El fogok válni, diliházi cédula alapján, mert most a levegőben lógok, útlevelet se kérhetek stb. Lőrincz jogtanácsos úrral akarok tárgyalni.

Tehát: A lélek él, találkozunk. Írta (nem Petőfi Sándor).

Ölel: Szisz

Kolozsvár, 1974. okt. 2.

Kedves Erik!

Ma küldtem A Zalapnak egy kérvényt [...]. Apám meghalt a múlt héten, a lehető legostobább módon: elütötte egy teherkocsi, belökte az út menti, kb. 2 m-es árokba.

Hát így állunk, mein Herr [Uram]. Különbén fáradtak vagyunk und alles was gut und teuer [minden, ami szép és drága]. Mondanom sem kell, teljesen leégtem, dehát ez is šecko jedno [mindegy].

Ne haragudj, most nem írok többet. Dög fáradtak vagyunk. És ölelünk mindnyájukat

Szisz [Mária]

Kolozsvár, 1974. okt. 9.

Kedves Erik!

Itt van még 3 db. Nem tudom, gyűjtesz-e belföldieket is: akkor egyszerű a dolog, ezután folytatásos képeslapokat fogok írni.

Különbén no news [semmi újság]. Meló rogyásig. Ölel: Szisz

Kolozsvár, 1974. okt. 20.

Kedves Erik!

Megjött a segély, hálás kösz. Közben ismét haza kellett ugranom, mert író disznóságok folytak (a boncolási jegyzőkönyvet csak most küldték át a rendőrségre, a sofőr még mindig szabadlábban stb.).

Nemsokára küldök könyvet. Addig is ölel: Szisz

Kolozsvár, 1974. okt. 28.

Kedves Erik!

Küldök 3 db könyvet; egyet Neked, egyet Hans Sachsnak és egyet Méliusznak. Ez utóbbit amiatt, mert nem tudom, visszapályázott-é Budapestről, továbbá a postahivatal számát sem tudom, anélkül pedig nem veszik föl. Kérlek szépen, alkalomadtán továbbítsd.

A pénz megjött, köszönöm. Rettenetes ködösítések folynak, haza kellett mennem Szatmárra, hogy földerítsem az ügyet, ti. (a törvényszéki orvos épp szabadságon volt) a kórházi cédulára azt írták, hogy „Cauza morții: BOALÁ“. Végre sikerült előkerítenem a boncolóorvost, azt mondta, ez a cédula nem számos, fontos a jegyzőkönyv, amelyet átküldenek a rendőrségre. Végül hozzájutottam; abban csakugyan megvolt minden — ne is részletezzem. Kissé lassan mozognak; ám lássuk. A sofőr mindmáig szabadlábban s i.t. Ügy fest, mintha elkenni akarnák az ügyet (vállalati kocsi, állítólag feketefuvar is valami fejesnek stb.). Most várom, hogy átküldjék az iratokat az ügyészségre, azután kerül sor tárgyalásra; remélem, ott kiderül egy s más. Ha nem, akad itt Kolozsvárott büntetőjogász (ügyvéd), akitől Erdély-szerre félnek a törvényszéki bírák is. Csak a temetés tizenéernél többre került.

Nem untatlak tovább. Szeretettel ölel mindnyájukat: Szisz

NB. Mi van a képeslapokkal? Küldjek-e hazaiakat is? M.f.

Kolozsvár, 1974. nov. 7.

Főnagyméltóságod!

Pápai-Páriz szerint (Bod-féle kiadás, 1767) Publikán: Pelicanus, Psittacus (papagáj), ein Pelikan, oder Papaga'y.

Továbbá: a vegyvinnye alighanem a kovácsmesterral függ össze, vö. Pápai-Páriz: vinnye = Officina fabri ferrarii, eine Eisenschmiede, továbbá Ballagi: die Eisenschmiede = vinnye, kovácsműhely (Új teljes német és magyar szótár, Pesten,

1867). A vegyvinnye eszerint alkalmasint vaskohó vagy hámor, as you like [ahogy tetszik].*

Ami a gyorsaságot illeti, annak a Pápai-Párizban ilyen jelentése is van: Celeres, um: Könnyű vitézek, Könnyű lovas hadak.

Eddigelé ennyi.

Maradok Méltóságod gyorsasága: Szisz

* v. labor?

Kolozsvár, 1974. nov. 7.

(folytatás előző levelünkéből)

A propos publikán-madár; az Újszövetségben van valami példázat a farizeusról s a publikánusról [...] —; nem lehetetlen, hogy a gödény a publikánusról nyerte nevét, s holmi hangváltozásokkal vált pelikánná (tekintve jelkép-szerepét is az anyaszentegyházban). Nem tudok utána nézni, mert a TörtÉtSz. III. kötete még nem jelent meg (tudtommal legalábbis), s az sem biztos, hogy benne lesz-e egyáltalán.

Maradok stb. Szisz

Klausenburg, den 15. XI. 1974.

Mein geehrter Herr [Tisztelt Uram],

itt küldök egy képeslapot.

Továbbá: hosszú idők múltán írt Volker Begleites. [Ez már az én szójátékom volt: a német begleiten: kísérni alapján neveztem el így a Thurn professzort kísérelő Beleitest.] Mindenféle fenyegetőzések vannak benne. Z.B. [például]: Wir hatte gedacht, ungefähr mit 10 Studenten drei Wochen unterwegs zu sein und Wir hatte gedacht, ungefähr zu sein und Wir hatte gedacht, ungefähr je eine Woche in Ungarn, Jugoslawien und in Rumanien (Siebenbürgen). [Szándékoltan hibás, dadogó szöveg, kb.: Mi azt gondoltuk, hogy kb. 10 diákkal úton leszünk, és mi azt gondoltuk, hogy kb. leszünk és mi azt gondoltuk, hogy kb. egy-egy hetet Magyarországon, Jugoszláviában és Romániában (Erdélyben).] — Hát ez jövő nyárra esedékes. Úgyhogy egyelőre nincs szabadulásunk Torony Jánostól, ámbár ő egyelőre nem sok hajlandóságot mutat, és nincs sok hajlandósága az Elan iránt [?]. Különbözik is [? talán „is“] — de hagyjuk.

Ölel (amíg lehet) Szisz

Kolozsvár, 1974. nov. 15.

Kedves Uram, Busa Szökető!

Szerény nézetem szerint: a vegyvinnye csak összetétel gyanánt nyelvújítási; A vinnye maga alighanem régi magyar szó. Igaz, attól is függ, mikortól számítjuk a nyelvújítást. Szerintem Apáczaitól kellenék, de a NyUSz. más véleményen van. — Ami a foltos nyakorjánt és társait illeti, csakugyan igen tanultságosak, ámde a nyelvújításnak voltak 10.000 — ma is élő — szavai, a többit képzeld hozzá.

Addig is ölel Szisz

Kv. 1975. I. 25.

Mein Herr [Uram],

küldök, ímé, egy Boreális Hajnalkát. (Éljen a Borealizmus!) Remélem, még nincs neked ilyen nevezetű leányzó képeslap gyanánt. Fogyaszd egészséggel.

Mit tudol Ilia Miskáról? Kimiskárolták, alkalmasint; ma kaptam tőle levelet, mely szerint lemondott a Ttáj szerkesztéséről. [...]

Melyhez hasonló jókat nem kívánván, maradok híved: Szisz

Kolozsváratt, 1974. január 10-én.

Mynherr! [Uram — hollandusul]

Tzujkát, búzát, békességet az új esztendőben.

Köszönetnyilvánításodat továbbítottam illetékeshez. Anyám kinevezett [Téged] családi védőszentté. So jung, und schon so eine Karriere. [Ilyen fiatal, s már egy ilyen karrier.]

Erről jut eszembe: Volker Beobachter többrendbéli látogatásokkal fenyeget, Hansszal súlyosbítva. Nem tudom, mi lesz belőle, nem írja, merre fognak kóborolni. Egyébként l. a mellékelt képeslapot.

Eltársilag üdvözlünk (Téged és k. családjaidat): Szisz [Mária]

Kolozsvár, 1975. II. 7.

Kegyelmetesség!

Vettem nagybecsűleg kelt levelét. Melyre ehejt válaszolok, miszerint.

Ilia Miskáról több rendbéli pletykák keringenek. (Ami nem pletyka: sajtószemüleg látám a februári Ttájban — mb. szerk. Annus József —, hogy I.M. saját kérésére lemondott. Ami elfogadtatott, egyszersmind elismertett „áldozatos munkája“.) [...]

Ad 2. Begleitesék alkalmasint nem jönnek. Különbösen is megint Jugó—Duna—Bánát lett volna az útírány, és úgy gyanítom, tranzit-jellegű lett volna az egész látogatás. Ha nem, nyilván értesítettek volna, segélyhívás gyanánt. Az elszállásolás mikéntjéről majd fölvilágosodnak, ha itt lesznek. [...]

Ad Bérczy. Irnék neki, ha tudnám, hol vagyon most hazája. Legutóbb Kautokeinóbul írt, azelőtt Stockholmbul, végül is nem tudom, hol állapotodott meg, csak annyit, hogy Hammerfestből elpályázott. Talán Matlár Arpi tud közelebit; megkérdem.

Memoirjaidat szokom látni. Újabban kibírhatalanul dokumentált vagyok Előrei- és Igazságilag. E két világlap jár. Magam is memoírok, útirajzot ti., az utókornak ti., csak lassan haladok, mert mindig más munka akad. Egyelőre csak a gépelőm élvezi, részletekben. Ha elkészülök, küldendek egy példányt Neked is, tájékoztatás gyanánt.

C'est tot. [Ez minden.] Yours sincerely [az ön őszinte]

Szisz

Kolozsvár, 1975. március 16.

Tisztelt Erikség!

Vettem folyó levelét, melyből kifolyólag.

Bérczy dr. címét föl kutatandom s megírandom. Most vettem Bécsből egy Absztinens Társaság [Bornemisza] 15. évfordulás ünnepségére a meghívót. Szerdára szól (ma vasárnap), ha igyexem, még elérek.

Mellékelek egy receptet, és jó étvágyat kívánok. Azt hiszem, ilyen gyönyörű lap nincs a gyűjteményedben.

Mit ír Marosch? [M. Miklós stockholmi zeneszerző.] Balázsról tuttok-e valamit (Torony János így írná: e tuttok)?

Melő itt is vagyon. Én irtó lassan útirok, minthogy kiadásról szó sincs. Forditok orr-vérzésig.

Mellyhöz hasolló jókat ne kívánj 1/2 barátodnak; ölel Szisz

Kolozsvár, 1975. III. 20.

Cher Maître [Kedves Mester],

nem híptalak vissza a múltkor, merthogy 1. rettenetesen randalíroztak [...] az Utunkban, mi a nyomdában aludtunk, borult 3 oldal és 2. úgysem lehet telefonon megbeszélni a dolgot.

Mert mirül van szó. Az itt mellékelt cikkemről, melyet állítólag ismersz. Mivel Aladár menyen Szovátára, méhét kurálandó, Hozzád utasítottam.

Also [Tehát]: Aladár azt mondja, írjam ki a delikvensek nevét. Ám legyen, én nem félek tőle, habár itt nem egyes személyekről van szó, hanem egy könyvről. Amelynek ha 80%-a szar, akkor már büdös az egész, jegyeztem meg a magam közvetlen modorában Aladárnak. Mire föntnevezett Aladár aszonta, hogy ez igaz, de azonban. Hogy írjak 10 — na jó, legyen 5 — zseniális mondatot, azaz idézkek, mondván, miszerint: jól van, tatákok, de ugyanabban a könyvben olvastam a következőket is stb.

Namármost: a cikk logikája szerint ezt csakis így vezethetem be: „Ugyanabban a könyvben olvastam az alábbi, példátlanul ostoba (jelző, szinonima, tetszés szerint) megállapításokat is“ stb.

Hát ez nem megy, szerintem. Én mindenesetre megjelölöm a „jádzó személyeket“, s elküldöm neked a cikket. Ha köll, köll, ha nem, nem. Akkor meg kérek, küldd vagy küldesd vissza.

NB. A fő ok: sem időm, se kedvem még egyszer végigolvasni az aggmenházi falliújságot.

Továbbá küldök egy képeslappot is, Gaby barátnőnkül. Most Pest-Budán disszertál. Ez is valami állatság lesz, kb. ilyen címmel: Az O-M. Monarchia összeomlása a Radetzky-induló fényében (vagy ütemére, ilyesmi). Mellyhez hasolló jókat kívánván, ölel: Szisz

Appendix. — Túlságosan bíztam emlékezőtehetségemben, miszerint tudom még, mit kitől idéztem. S hát nem. Elővettem a könyvet, de tüstént, üstöllést, rögvést olyan ideges lettem, hogy vissza az egész. Az a 129 lej, amit az Előre fizetne, nem éri meg, hogy rongáljam társadalmilag értékes egészségemet. Ergo, a túlfelől írottak tárgytalannak tekintendők. [Végig a Közelképek c. Kriterionkiadványról van szó] Yours ever [Az ön mindenkori] Szisz

ui. Most írok körözöcedulát összes skandináviai ismerőseinknek, Bérczy dr. előkerítése végett. M.f.

Marosvásárhely, 1975. V. 3.

Kedve Serik!

Küldök két levlapot, pontosabban hármát, de kettő képes, Begleites úr részvételéből. Ha elolvasod őket, igazat fogsz adni nekem, hogy nem volt szükség fölvilágosításra az elszállásolásból kifolyólag.

Most a mvhelyi kijes diliházban üdülök, mint egy úr, azzal a különbséggel, hogy dolgozom, mint egy barom (van dolgozószobám, külön, s itt az írógépem is). Kb. május végéig maradok; jún. közepén irány Buk. Különben minden all right minálunkfelé. Most Kobak is ott van, amíg mamája elrendezi a lakásügyet, ám ez az egész história gyanús nekem. Ám lássa; így egész jól kijön a társaság, s nem hinném, hogy egyhamar lebonyolódnék a csere (úgy is mint jános).

Ölel: Szisz Szilágyi Domokos címzetes örült

Mvhely, 1975. V. 12.

Kegyelmes Elvtársam!

Mekkaptam (ad captam: Medina) nb. sorait. Saját feledekenységem viszonylag csak viszony- és iszonylagos, ti. Csiky Csaba asszongya, maradnak, amíg akarok. Még nem tudom, mikor akarandok. Közben az óromat is megfűtötték, úgyhogy nem kell többé Münchenben Nasentropfent [orrcseppet] vásárolnom. Kegyed is feledekeny, mert már megírta egyszer a Kemény proffali társalgást. [Dr. Kemény Ferenc oslói professzor, nyelvész.] A kis kezdőbetűs irányzat a németeknél kb. Veled egyidős. De Munkácsy-saláta nix. [?] Én még kb. 2 7-et ülök itt, vagy akkor tudom meg, mikor akarok. Ölel: Szisz

Ui. A cikket od'adtam a Korunknak. Visszakaptam.

Mvhely 1975. V. 14.

Tisztelt Vörös Erik!

Mekkaptam levelét, talán válaszoltam is. Most kaptam levelet Doinasztól, miszerint Te elmagyaráztad neki, hogy mely geniális műfordító vagyok.

Kötetet majd küldök, ha megkapom a t. példányokat. Könyvet majd küldök, ha igényt tartasz rá. It's a trifle; it is an ugly book. [Ez csak egy csekélység; egy csúf könyv.] Yours ever' [az ön mindenkori] Szisz

Marosvásárhely, 1975. V. 20.

Pan Erik! [Úr, lengyelül]

Doinasztól kaptam egy igen szer- és módfölött klasszikus nyelvezetű levelet; írja, hogy Te valál a közvetítőm, és ebből kifolyólag excepcionista költő vagyok. Hálás köszönet (ora pro nobis) [imádkozz értünk]. A szabály szerint (Uram, lángész lobog önben — Uram, önben nemkülönben) én is firkantottam néki egy episztolát. Sőt, kettőt, mert az elsőt oly bedrogozva írtam vala, hogy másnap reggel bocsánatot kellett kérnem (vagy: bocsánatot kívánnom).

Nb. személyem 23-án távozik, 3 kilóval kövérebben és 2 dekával könnyebb-sóványabban, mert az orromból annyit metszettek ki, eldugulás ellen. Keserves vala, de túléltük vala.

Megírtam vala egy ívnyi verset Pö Sö [Plugor Sándor] rajzaihoz. Jövőre megjelenend, ha igaz. És fordíték vala Blaga-prózát. Hülyítőkkel nehezen ment vala mindkettő. Legalább — Gott sei Dank — [hálistennek] az egyikén átesém vala, mint kutya a kerítésen vala.

Melléklet: egy giccses képeslap vala.

Öiel vala: Szisz (vala)

Kolozsvár, 1975. aug. 20.

Erikséged!

A Begleites-Munkácsy-cég már engem is riasztott. Föl lesz dobva 6 prof, boc.: „3 Dozenten mit Ehefrauen... und 12 Studenten“. [3 docens a feleségével és 12 diák.] Itt bizonyos Frau Moisescu (van-e ki e nevet ismeri?) ölelendi keblire őket. Budapesti címük: Hotel Universitas, Budapest, XI., Irinyi u. 9—11. Zeichen der Gruppe [a csoport jele] (ilyen is van!): XNY—696. Ott lesznek aug. 19—23, 25—27 között. Ennyi. — Schöndörfer [Szépfalusi István] nem jött? nem jön? Ha igen, remélem, ide is. Üdv Szisz

Kolozsvár, 1975. okt. 2.

Sir,

Marosvásárhelytt voltunk, idestova minden házi orvosom ott vagyon. Péternek kivették a manduláját — garatmanduláját (polip), nekem fejlueszem lett, legalábbis psoriasis-gyanús. Mire a doktor rendelt mindenféle keneteket, mire én (ez évben harmadszor) fölvettem nyári hajviseletemet. Kiderült, hogy mégsem psoriasis, csak luesz. De már gyógyulunk.

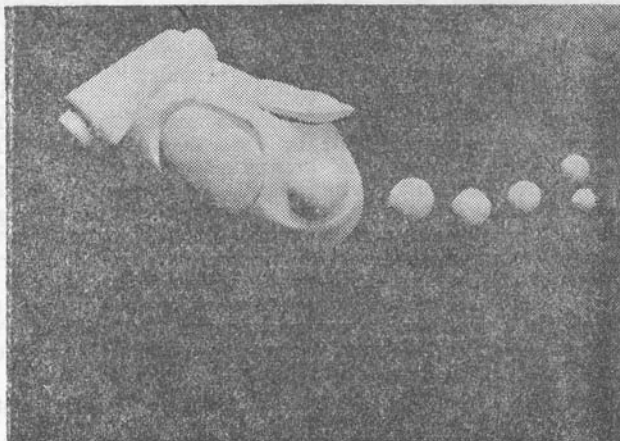
Üdv. Szisz

Kolozsvár, 1975. okt. 15.

Chair Maître [Kedves Mester],

Csak most jutottam hozzá, hogy ellenőrizzem Tekegyed útirajzát (5 világrész utasai). Mivel azóta elkezdem foglalkozni a skandináv nyelvekkel, meg tudom fejteni Tekegyednek a Digteren H. Ch. Andersen rejtélyét: a skandinávok a határozatlan névelőt a főnév elé teszik, s ha ugyanazt a szóhoz ragasztják, lesz belüle határozott. (Ez a nyelvtani szerkezet hasonlít a románéhoz.) Tehát: en digter (hímnem) (egy) költő, digteren a költő. Melyhez hasonló jókat, tovább még nem jutottam (a könyvben): Szisz

Itt megszakad a levelezésünk. Még egy-egy telefonhívás a klinikáról, aztán már úgy, hogy az utca végéről hív fel Marosvásárhelyen — egyik betegszobából a másikba. 1976 júniusában meg is látogat a klinikán. Ez volt az utolsó találkozásunk. — M. E.

Bakó-Hetei Rozália
kerámiaja